

KEZELJÜK HELYÉN A ZÖLD JAVAKAT!

Állásfoglalás a biohulladék bolygóbarát kezelésére

A biológiailag lebomló hulladék megfelelő kezelése nem csak hulladékgazdálkodási szempontból kiemelt jelentőségű feladat, de a talajdegradáció és az éghajlatváltozás elleni küzdelemben is fontos szerepet tölthet be. A biohulladék a települési hulladék átlagosan 30%-át képezi, így jelentős hulladékamnak minősül. A hulladékégetőkbe kerülve a nagy víztartalom miatt az energetikai hasznosítás hatékonyságát rontja, a hulladéklerakókban pedig erős üvegházhatású gáz, metán keletkezik az anaerob bomlás során. Ráadásul mindkét esetben számolni kell a szállítás okozta járulékos környezetterheléssel. **Változtatni kell azon a szemléleten, amely a szerves anyagokra (más szóval: zöld javakra) kezelendő hulladékként tekint, nem pedig értékes tápanyagforrásként, amelynek visszajuttatása a természet körforgásába elsődleges cél kell, hogy legyen.**

A biohulladék elkülönített gyűjtése és újrafeldolgozása 2023. december 31-től európai uniós kötelezettség, valamint a 2035-ig teljesítendő, a települési hulladék 65%-os újrahasonosítását előíró célérték sem kivitelezhető a biohulladék megfelelő kezelése nélkül. A biológiailag lebomló hulladék esetében ugyanis az aerob (komposztálás útján) vagy anaerob (biogáz üzemekben) kezelésre kerülő hulladékmennyiséget újrafeldolgozottak lehet tekinteni, amennyiben a kezelés eredményeképpen olyan termék vagy anyag jön létre (leggyakrabban komposzt vagy fermentációs maradék), amelyet újra feldolgozottként használnak fel¹.

A biohulladék kezelésének több módja létezik. Amennyiben megoldható, **a legkörnyezetkímélőbb (és legköltséghatékonyabb) megoldás a helyben (forrásnál) történő házi vagy közösségi komposztálás.** Sűrűn lakott településeken, településrészekben azonban célszerűbb házhoz menő gyűjtés keretében külön frakcióként begyűjteni a biohulladékot. Az így begyűjtött biológiailag lebomló hulladék komposzttelepekre kerülhet, vagy biogázüzemekben anaerob módon fermentálhatják. Az utóbbi technológia drágább, cserébe a biogáz megújuló energiaforrásként hasznosítható, a visszamaradt fermentált anyag pedig szintén komposztálható. Mindkét esetben fontos, hogy a biohulladék különgyűjtése már a forrásnál megtörténjen, ugyanis csak ebben az esetben biztosítható a megfelelő tisztaság, és így a megfelelő minőségű, a termőföldekbe visszaforgatható végtermék.

Magyarországon jelenleg az elkülönített gyűjtés a biohulladék csak egy részére, az ún. zöldhulladéokra korlátozódik² (bár van példa biohulladék közszolgáltatás keretében történő gyűjtésére és komposztálására pl. Pécsen). Ezen kívül házi, közösségi és különféle beltéri komposztálási módok állnak a lakosság rendelkezésére. Sok önkormányzat működtet (vagy működtetett) komposztálási programot,

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/851 irányelve (2018. május 30.) a hulladékokról szóló 2008/98/EK irányelv módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg)

² Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2021-2027

ezzel elősegítve a lakossági komposztálás terjedését, valamint civil szervezetek folytatnak rendszeresen szemléletformálást ebben a témában, emellett egyre több közösségi komposztpont nyílik nagyobb településeken. Azonban ezek a lehetőségek még mindig csak a lakosság egy szűk része számára nyújtanak elfogadható megoldást a biohulladék kezelésére, ráadásul a közösségi komposztálás hivatalosan csak társasházi lakóközösségek számára megengedett. Ebből kifolyólag – és az uniós célszámok teljesítése érdekében – **elengedhetetlen a közszolgáltatás keretében történő, házhoz menő gyűjtés bevezetése**. Továbbá a biohulladék a zöldhulladékon és a háztartásokban keletkező szerves hulladékon kívül magában foglalja az éttermekben, étkeztetőknél és kiskereskedelmi létesítményben keletkező élelmiszer- és konyhai hulladékot, valamint az élelmiszer-feldolgozó üzemben keletkező hasonló hulladékot is.³ Ezért is nagyon fontos, hogy olyan komposztáló telepek és biogázüzemek létesüljenek, ahol ez a nagy mennyiségű biológiailag lebomló hulladék kezelhető. Európa-szerte egyre több olyan példát látni, ahol sikeresen működik a biohulladék házhoz menő gyűjtése (az [1,4 millió lakosú Milánó esete](#), [Párizs, Porto, Pontevedra és Ljubljana biohulladék kezelése](#)).

A biohulladék elkülönített gyűjtése és hasznosítása mellett ugyanolyan fontos, hogy **a keletkezett komposzt, fermentációs maradék és/vagy biogáz hasznosítása is biztosított legyen, hogy valóban körforgásról beszélhessünk**. Ehhez a megfelelő infrastruktúra mellett szükség van gazdasági és jogszabályi ösztönzőkre is, illetve széles körű szemléletformálásra nem csak a lakosság, de a gazdálkodók körében is (termelői és felhasználói oldalról egyaránt).

Javaslatok a biohulladék megfelelő kezelésének elterjedése érdekében:

- **A házi komposztálás** népszerűsítése és kiterjesztése az egyik legfontosabb lépés, hogy minél szélesebb körben, helyben történjen a biohulladék kezelése, legyen szó családi vagy társasházról, közösségről, intézményről vagy szervezetről. Ehhez szükséges biztosítani a megfelelő eszközöket (komposztkeret vagy beltéri komposztáló eszközök, ágdaráló bérlésének lehetősége), vagy bemutatni, hogyan lehet költséghatékonyan, célszerűen elkészíteni ezeket. A helyi komposztálást kiválóan segíthetik, gyorsíthatják különböző technikai, biológiai eljárások is pl. lebontó szervezetek, technikai eszközök, melyek alkalmazhatóságát javasolt szabályozni. Az eszközök mellé elengedhetetlen az oktatás is, mind a komposztálás megfelelő módjáról, mind a kész komposzt felhasználási lehetőségeiről. Ehhez szükséges, de nem elégséges a nyomtatott kiadványok, online felületek biztosítása. Rendszeres komposztmesterképzésekkel lehetőséget kell nyújtania lakosságnak az elméleti tudás mellé gyakorlati tapasztalatot is szerezni, valamint kerüljenek kidolgozásra olyan programok, amelyek a hosszú távú utánkövetést és a közösségi kapcsolódást biztosítják. Erre főleg azoknak van szükségük, akik több háztartás biohulladékának

³ 2012. évi CLXXXV. Törvény a hulladékról

kezeléséről gondoskodnak. A szemléletformáláshoz, oktatáshoz javasoljuk bevonni azokat a civil szervezeteket is, amelyek már évek óta folytatnak komposztálással kapcsolatos környezeti nevelői tevékenységet. A helyben komposztálás elterjedésében kulcstényező lehetne a lakosság anyagi ösztönzőrendszerének kidolgozása, annak különböző kedvezmények formájában történő alkalmazása.

- ☼ A házi komposztálás mellett a **közösségi komposztálás** is egy költséghatékony, környezetbarát megoldás olyan esetekre, ahol helyben (saját kertben vagy beltéren) nincs lehetősége vagy kapacitása a lakosnak komposztálni. Ebben az esetben a háztartásban keletkező komposztálható szerves hulladékot egy közeli, ún. közösségi komposztpontra viszi. Ez a jelenleg nehezen fenntartható regionális telepek rendszerét decentralizálná, lehetővé tenné a helyben hasznosulást. Azonban ehhez a terület tulajdonosának felelősségi köreit is szabályozni kell. A komposztpontra üzemeltetheti informális közösség vagy formális szervezet (intézmény, önkormányzat, vallási közösség, egyesület stb.) is. A komposztálás helyszíne így vagy a szervezet saját használatú területe, ahol a saját tevékenysége során termelődő mellett más személytől is befogad biohulladékot komposztálásra, vagy a közösség számára felajánlott terület, területrész. Az így keletkező, nagyobb mennyiségű komposzt felhasználása összeköthető más települési, környezetvédelmi programokkal, elsősorban faültetési akciókkal.
- ☼ A házi és közösségi komposztálás elterjedéséhez elengedhetetlen a megfelelő jogi környezet biztosítása, így a **jelenlegi jogszabályi keretek felülvizsgálata**. A jelenleg hatályos 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről elavult és sok ponton korlátozó. A hétköznapok során sok olyan sikeres és működő gyakorlattal találkozunk, amelyet a rendelet nem fed le, így illegálisnak minősül. Ezeket a megoldásokat azonban nem büntetni, hanem elismerni és kiterjeszteni szükséges. Ebből kifolyólag indokoltnak tartjuk az említett rendelet módosítását.
- ☼ Elkeserítő módon a mai napig bevett szokás az avar- és zöldhulladék elégetése, ami komoly levegőminőségi (és hosszú távon egészségügyi) problémákat okoz a településeken. Bár egy törvénymódosítás 2021. év elejétől teljes tilalmat rendelt el az avar és zöldhulladék égetésére, az égetés önkormányzati hatáskörben maradt a koronavírus miatti vészhelyzet után is, így ha az önkormányzat úgy rendeli, bizonyos napokon megengedett tevékenységnek minősül. **Javasoljuk az avar és zöldhulladék égetésének mielőbbi, teljes körű tiltását.**
- ☼ A házi és közösségi komposztálás mellett nagy népsűrűségű településeken/településrészekeken elkerülhetetlen a **biohulladék elkülönített, házhoz menő begyűjtése**, amelynek a zöldhulladék mellett magában kell foglalnia helyben nem komposztálható konyhai szerves hulladékot is. A helyi viszonyokat figyelembe véve a begyűjtési mód kiválasztásánál is több alternatíva közül választhatunk, de a begyűjtött biohulladék kezelésére is több technológia létezik az aerob és

anaerob telepi kezelési módokon belül. Minden esetben plusz előnye a telepen végzett biohulladék kezelésének, hogy többféle biológiailag lebomló hulladéktípust lehet ilyen módon kezelni (pl. állati eredetű hulladékok, ételmaradékok). Emiatt a rendszerbe bevonható a háztartási biohulladék mellett a vendéglátóhelyeken és élelmiszer-feldolgozó üzemekben keletkező élelmiszerhulladék és konyhai ételmaradék. A begyűjtési és kezelési infrastruktúra kiépítésénél figyelembe kell venni azt is, hogy a keletkező komposzt vagy fermentációs maradék és biogáz felhasználására is legyen megfelelő infrastruktúra, felvevőkapacitás és támogató jogszabályi keretrendszer. A zöldhulladék begyűjtésére használt zsákok jelenleg csak elszennyezik a végterméket, így olyan megoldást kell találni, amelyek felhasználóbarát és a feldolgozás minőségét sem rontja.

- ☼ A talajdegradáció 2050-re meghaladhatja a 90%-ot is, aminek köszönhetően az élelmiszer-termelés 10%-kal is visszaeshet. A talajt mint szén-dioxid-elnyelőt kell használni, jelenleg azonban inkább szén-dioxid-kibocsátó. Ebből kifolyólag a biohulladék kezeléséből származó **komposztot elsősorban a termőföldeken kellene hasznosítani**, nem pedig hulladéklerakókon takarásra használni. Ehhez elengedhetetlen a telepeken képződő komposzt minőségbiztosítási rendszerének mielőbbi kialakítása, a komposzt felhasználásának támogatása a fosszilis alapú műtrágyával szemben (gazdasági és/vagy jogi ösztönzők segítségével), valamint szemléletformálási tevékenység, hogy mindenki számára egyértelmű legyen a komposzt felhasználásának hosszú távú pozitív hatása a talajéletre, élelmiszer-termelésre, takarmány-előállításra, helyi levegőminőségre és végül, de nem utolsósorban, a klímavédelemre.

Az állásfoglalást a Humusz Szövetség készítette.

Támogató szervezetek:

Zöld Kör
a Föld Barátai Magyarország tagja

körforrás

